

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Quæst. VIII. An de Exemptis Sæcularibus in Corpore Juris mentio fiat?
Atque etiam, An circa hujus generis Exemptionem Antiqui ibidem
reperiantur Canones?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

tem à toto, differre, cum Privilegium eximat vel concedat: Exemptio verò rigorosè sumpta, duntaxat eximat; falsum autem esse, Privilegio non convenire, ut sit temporale, cum Privilegium pendeat ex causâ, quæ temporalis esse potest, imò in ipso Jure legantur Privilegia Temporalia, quale, quo Theologiæ Studio Vacans; per Quinque annos Beneficiorum fructus, absens percipit. C. 5. De Magistr; quale etiam, quo Parochus propter eandem causam, per Septennium, Parochia suâ fructus etiam absens lucratur. C. 34. De Elect. in VI.

QUESTIO VI.

Nùm Exempti dici debeant Metropolitanis, qui immediatè subsunt Summo Pontifici?

Quærendi causa: Episcopalis Hierarchia constat Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, Patriarchis, & Summo Pontifice; undè Metropolitanis Papæ proximè subiecti, duplici subjectionis gradu liberantur.

Respondetur; Metropolitanos hujusmodi Exemptos dicendos non esse, nisi extent Primates, vel Patriarchæ, Primatæ, vel Patriarchatûs jure actû gaudentes; non enim in re, de quâ agitur, considerandum, quid aliàs factum fuerit, vel quid in aliis Regionibus fiat, sed inspicendum duntaxat præfens tempus, usque Locorum, de quibus queritur, alioquin Presbyteri, qui immediatè subsunt Episcopo, Exempti dicendi essent, etiam in Regionibus, in quibus nulli sunt Archiepysbyteri, vel si sint, suo non potiuntur jure. Quod de Presbyteris respectu Archiepysbyteri dictum est, ad Diaconos Archidiaconi respectu extendendum; alioquin etiam abrogatis Corepiscopis Districtuum suorum Parochi Exempti fuissent, idèoque Quamplurimi Curati inter Exemptos collocandi essent; uno verbo, quotiès Jurisdictionis gradus aliquis periret, tot fierent Exempti, quot illi gradui subiciebantur; & è converso, antè hujusmodi gradûs institutionem, Exempti dici poterant, Quicumque postea Instituto subiecti fuerunt.

QUESTIO VII.

Quæ præcipua sint Exemptorum genera?

Ad præcipua Quæstio restringitur, quia illa nosse refert, eaque discutere, quæ ad illa pertinent.

Respondetur; non ignoranda Exemptorum genera hæc esse. 1. Alii sunt Saculares, Alii Regulares. 2. Alii sunt intrâ alicujus Episcopi Diocesim constituti, Alii sunt nullius Diocesis. 3. Alii præter Exemptionem, ipsi habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, Alii hæc Jurisdictione non gaudent. 4. Alii sunt, qui Papæ immediatè subsunt; Alii, qui proximè Superiori ejus, à cujus Jurisdictione eximuntur.

QUESTIO VIII.

An de Exemptis Sacularibus in Corpore Juris mentio fiat? atque etiam, An circa hujus generis Exemptionem Antiqui ibidem reperiantur Canones?

Ad primam Quæstionis Partem, Respondetur, in Corpore Juris sermonem fieri de multiplici Exemptione Sæculari.

Agitur 1. de Exemptione, quæ fit mutatione Statûs, idque C. UNICO DIST. CL. in quo Episcopus Suffraganeus æqualis fit suo Metropolitanis, Ecclesiæ suæ in Metropolitanis erectione: *Can. Calced. ann. 451. C. 16. De Maj. & Obed. GREGOR. IX. ann. 1227.* in quo Ecclesiæ, quæ Archidiacono subest, ipsius Jurisdictioni subtrahitur, erecta in Cathedralis.

Agitur 2. de Exemptione, quæ Ecclesiæ alterius Ecclesiæ Jurisdictioni subtrahitur, sine ullâ Statûs mutatione; idque C. 52. CAUS. XVI. QUÆST. I. in quo Episcopus Metropolitanis Jurisdictioni subtrahitur, utrâque in eodem statu permanente Ecclesiâ. *PELAG. II. an. 577.*

Agitur 3. de Exemptione, quæ, servatâ Metropolitanis suâ autoritate, Suffraganeo conceditur Præfessionis

honor in Conciliis, idque in C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. *junctâ Correct. Rom. notâ,* in quo S. LEO illas manere præcipit Ecclesiæ Privilegia à Nicæna Synodo concessa, inter quæ non minimum Ecclesiæ Hierosolymitanæ Privilegium, quo ipsius Episcopus Cæsareensem Archiepiscopum Metropolitanum suum præcedendi jus accipit, integrâ in reliquis remanente istius Dignitate.

Agitur 4. de Exemptione, quæ quoad Correctionem Subditi, Ordinario suo immediatè non subsunt, idque C. 13. *De Off. Ordin.* in quo Canonici, qui per Capitulum corrigi consueverunt, ab eodem corrigendi dicuntur.

Agitur 5. de Exemptione, quæ Deputati servitio Capituli aliorumvè Clericorum, Conquerentibus respondent, non coram Episcopo, sed coram illis, quibus deserviunt, idque C. 13. *De Foro Compet.* in quo id deciditur in favorem Capituli Belyacensis, aliorumque ejusdem Diocesis Clericorum.

Ad Posteriores Quæstionis Partem Respondetur, Canonem Antiquiorem circa primam Exemptionem ex CONCILIO CALCEDONENSI anno. 451. celebrato de promptum esse, sed minimi momenti rem esse hujus Exemptionis Antiquitatem nosse.

Secunda Exemptio primùm à PELAGIO II. ad Pontificatum evecto an. 577. concessa fuit, deinde à GREGORIO illius Successore innovata an. 592.

Molinæus in hunc locum ait, hanc Exemptionem secundam mali exempli Exemptionem esse; ad id fortè motus, vel quia sine causâ concessa videtur, vel quia quæ conjiciatur, sufficiens Successorum respectu non apparet, vel quia Episcopus Thebanus, qui Larissæ Archiepiscopi Jurisdictioni subtrahitur, Responsalibus Papæ Constantinopoli degentibus, in minimis subicitur, in majoribus verò immediatè Summo Pontifici.

Sed quæcumque ex his Rationibus ad istam opinionem determinavit *Molinæus*, vix probari potest. Nam 1. conjicere licet, concessam hanc Exemptionem propter, causam eandem, propter quam innovata est, nempe propter illas ab Archiepiscopo Larissæ Episcopo Thebano injurias.

2. Causa hæc, & justa, & sufficiens, etiam erga Successorem videtur; Justa, cum æquissimum sit, ut à calumniis inferendi vel patendi periculo quis liberetur: Sufficiens erga Successorem, cum ex *sine cit. Canonis* colligi possit, Thebanum Episcopum à Metropolitanis suo vexatum, propter Temporales, quæ inter utramque Sedem intererant, Contentiones. Hic enim Archiepiscopo Larissæ præcipitur, ut res, tum mobiles, tum imobiles, Episcopi Thebani, quas retinere dicitur, eidem restituit.

3. Causæ Majores jamjam ab INNOCENTIO I. Sedis Apostolicæ reservatæ fuerant. Unde GREGORIUM Thebanum Episcopum in majoribus sibi immediatè subiciens, nihil novi statuit: in minoribus verò illum Responsalibus suis subicit potius, quàm Constantinopolitano, quia cognitâ sibi Responsalium suorum probitate, aliisque ad justè judicandum animi dotibus, sperabat ab illis justiores Sententias.

Cum *Nicanum Concilium* à quo Tertia Exemptio fluxit, ann. 325. fuerit celebratum, hinc fit, ut ista Exemptio omnium Sæcularium Exemptionum antiquissima sit; sed præterquam quòd hæc Exemptio non magni videatur momenti, adeoque singularis fuerit, ut nec in Corpore Juris, nec in Historiâ Ecclesiasticâ, quidquam simile legatur, non multum refert, cujus sit Antiquitatis cognoscere.

Non idem dicendum de Quartâ Exemptione; Cum enim multa Capitula Canonicos suos corrigendi jure potiuntur, scire interest, quo tempore, sicut & quâ autoritate, cæperit hæc Exemptio, idèoque utrumque accuratè notandum.

Antiquiorem circa illam *citato Canone* nullum in Corpore Juris invenimus. Citatus autem Canon è *Concilio Lateranensi* sub INNOCENTIO III. ann. 1215. celebrato desumitur, sed hinc colligi non potest, tunc temporis hanc Exemptionem cepisse, cum CONCILIUM illam

non

non introducat, sed à Consuetudine introductam confirmet; imò antiquiorem fuisse colligitur ex eo, quòd Consuetudo, quã jus Ecclesiasticum acquiritur, legitime præscripta esse debeat, ac ad illam Præscriptionem quadragenaria saltem possessio requiratur; prædicta quoque Consuetudo ex his esse potuerit, cujus initium Hominum memoria excedit.

Quinta Exemptio non est Quartæ ab similibus; in hoc enim differt solum, quòd in illa nedum de Jurisdictione Capituli, per Privilegium acquisitã, sed etiam de simili Jurisdictione aliorum Clericorum agatur, quòdque non correctionem Canonicorum ex officio faciendam respiciat, sed facultatem audiendĩ querelas contã Deputatos servitio Capituli, aliorumvè Clericorum: Canon, qui de illã loquitur, ex INNOCENTIO III. circã an. 1210. Episcopo Belvacensi scribente desumitur; hinc tamen concludere non licet, tunc temporis ortam esse, cum illam INNOCENTIUS non concedat, sed tantum probet, posito quòd ex Indulgentiã, vel ex Consuetudine legitima proficiatur.

Circã Canonem, quo Quarta probatur Exemptio, non omittendum, Jurisdictionem, quã gaudet Capitula exempta, ab Episcopo independentem non esse, cum ad illius commonitionem vel iussionem illam exercere debeant, & nisi intrã terminum ab eodem constitutum illam exerceant, illam amittant in Episcopi commodum, qui Canonicos perindẽ corrigere valet, ac si nullam Capitula illos corrigendi facultatem haberent.

QUÆSTIO. IX.

An Metropolitanorum in Suffraganeos Jurisdictione dici debeat Privilegium?

Tanta est Privilegii cum Exemptione Connexio, ut antequam finiatur de Exemptione Sæculari Tractatio, prætermittã hæc circã Privilegia Quæstio examinanda visa sit.

Querendi causa: Metropolitanorum Jurisdictione è Jure Communi emanat, cum ergò Privilegium ab illo Jure Exceptio sit; Jurisdictione prædictã, Privilegium non dicenda videtur.

Respondetur, eã non obstante ratione, istam Jurisdictionem in Variis Juris Textibus Privilegii nomine donari; nam I. C. 2. CAUS. XXV. QUÆST. II. tam prout à Gratiano refertur, quam prout in notã à Correct Rom. additã habetur, Jurisdictione cujusque Ecclesiæ in aliam Privilegium nominatur; nam per Privilegia Ecclesiarum, quæ illata manere præcipit, tam Jurisdictionem, quam alia Jura intelligit. 2. C. 6. ead. CAUS. & QUÆST. ubi S. LEO de Metropolitanorum Jurisdictione expressè loquens, illam Privilegium nominat, dum Apostolicæ Sedis Vicario dicit vices suas delegare, eã lege, ut Metropolitanorum Privilegia serventur.

QUÆSTIO. X.

An in Occidente antè Sæculum IX. fuerint Primates, sive Episcopi, qui pluribus Archiepiscopis præessent?

Ex Decisione hujus Quæstionis patebit, an per illa Sæcula potuerint esse Metropolitanani Exempti? Eo etiam solo sine proponitur.

Querendi causa: Sunt Eruditi Viri, qui per totum hoc tempus Primatibus caruisse Occidens affirmant.

Respondetur, ex variis Juris Textibus colligi contrarium; de Primatibus siquidem expressè loquuntur, ut de re in Occidente existente, Can. 1. & 2. DIST. XCIX. desumpti ex Epistolis ad Italia Galliarum Episcopos scriptis ab ANACLETO & ab ANICETO. De iis etiam loquuntur expressè, tanquam de re in Occidente existente, C. 3. CAUS. II. QUÆST. VI. desumptus ex Epistola ejusdem ANACLETI ad Universos Episcopos scripta. Etsi autem hæ Epistolæ ANACLETI & ANICETI non sint, sed ipsis suppositæ, constat tamen scriptas antè IX. Sæculum, nam ineunte hoc Sæculo citantur: arqui verisimile non est, illum, qui ANACLETO vel ANICETO has Epistolas supposuit, adeò dementem fuisse, ut illos Pontifices de Primatibus loquentes inducat ad Occidentis Episcopos tan-

quam de re apud istos existente, si saltem suo tempore non extitissent in Occidente Primates: præterea Impositoris hujus finis non alius fuisse videtur, nisi ut Ecclesiasticam sui avi Politiam veteribus firmaret testimoniis. Quod de Epistola ANACLETI & ANICETI dictum est, ad Epistolam CLEMENTIS & LUCI vel STEPHANI I. è quibus desumpti sunt C. 1. & 2. DIST. LXXX. quæque de Institutione Primatum & Patriarcharum à PETRO factã in Civitatibus, in quibus Gentiles Primates habebant, vel Primos Flamines, vel Archiflamines, extendendum est.

Confirmari potest ad Quæstionem propositam Responso ex C. 3. CAUS. XXV. QUÆST. II. Desumitur ex GREGORIO Augustino Anglorum Episcopo Responso IX. ann. 604. In illo dicit Augustino GREGORIUS, se in Episcopos Galliarum autoritatem illi non dare, quia Episcopus Arelatenfis ab antiquis Prædecessorum suorum temporibus Pallium accepit, istumque autoritate perceptã privare non debet; præcipit que eidem, ut si per Galliarum Provincias transeat, ac ex autoritate aliquid agendum fuerit cum prædicto Arelatenfi Episcopo, id agat; indè enim sequitur vel tunc in Galliis nullum alium fuisse Metropolitanum, quam Arelatensem Episcopum; vel istum fuisse Primatem: Prius communiter respicitur, Posterius ergò verum censendum.

Dici non potest, Arelatensem Episcopum fuisse Vicarium Apostolicum, & hujusmodi Vicarium à Primate multum differre; Nam vel fuit Vicarius Temporalis & ex Commissione, vel Perpetuus ratione Sedis; non Prius, Gregorius enim insinuat, Episcopum Arelatensem suam in Episcopos Galliarum autoritatem accepisse cum Pallio, Vicarius autem Temporalis autoritatem eo modo suam non accipiebat: si Posterius, Arelatenfis Episcopus Primas erat, cum Vicarius Apostolicus ratione Sedis, nihil aliud esset, quam Primas.

Quod in hæc Quæstione supponitur ut certum, nempe IX. Sæculo Primates in Occidente extitisse, patet ex Can. 8. CAUS. IX. QUÆST. II. in quo NICOLAUS testatur ann. 864. Sigebodum Narbonensem Archiepiscopum apud se conquestum fuisse, se vexari à Radulfo Bituricensi Patriarchã, in eo quòd Iste suam Jurisdictionem usurparet: nomen autem hoc Patriarcha, ad minus significabat Primatem, qui dicitur Minor Patriarchã.

QUÆSTIO. XI.

An Exemptiones Sæculares favorabiles minus sint, quam Regulares? atque, ut res in Exemplo posita clarior fiat, Queritur, verbi gratiã, an Exemptio Monasterii ab Episcopi Jurisdictione, favorabilior sit, quam Capituli Sæcularis Exemptio ab eadem Jurisdictione?

Querendi causa: Non idem vitæ genus in Episcopis ac in Monachis, ac quamvis lectione illud optimè callerent, experienciã tamen usuque non noverunt, undè sanè minus de illo judicare poterant, quam Monachi: hinc quoad Vitam Monasticam justa videtur Monachorum ab Episcopi Jurisdictione Exemptio; In Capitulo autem Sæculari locum non habet ista ratio, præterea Monasteria in Congregatione posita, Praelatos Regulares habent, qui illa corrigant, & alios, qui Correctores unã cum Monasteriis visitent, & corrigant; quod nec etiam Capitulo Sæculari convenit.

Respondetur, Capitulum Sæculare allegare pro se rationes posse, quas Monasterio afferre non licet, sunt sæpè sæpius inter Capitula & Episcopos Contentiones Temporales, propter quas, si Jurisdictioni Episcoporum subsint Capitula, ab Episcopis vexari poterunt, Contentiones autem istæ oriuntur ex eo, quòd nonnulla Jura, Terras, Ecclesias, aliaque hujusmodi communia habeant Episcopi cum Capitulis, cum quibus aliàs idem Corpus constituebant, omniaque communia habebant. Nihil autem tale Monachis convenit.

Præterea Ratio illa potentior videtur, quam quæ primò pro Monachis allegata est, cum ista nimis probet; hinc enim inferre fas esset, quòd nedum Moniales, quarum pleræque Episcopo semper subjectæ fue-